

Vidaus audito funkcija finansų įstaigose (EPI/MI)

The Institute of
Internal Auditors

**Nomeda Patackienė,
Vidaus auditorių asociacija**

2022 m. balandžio 25 d.

Darbotvarkė

✓ 2022-03-28 Lietuvos bankas paskelbtos EPJ ir MJ vidaus audito funkcijos užtikrinimo tinkamumo analizės pristatymas,

Pranešėjos: *Eglė Malinionienė* ir *Dovilė Meškauskė*, Lietuvos Bankas Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamento Mokėjimų rinkos priežiūros skyrius.

✓ Vidaus audito funkcija, jos paskirtis, nauda EPJ/MJ. Rizikos kylančios dėl netinkamo funkcijos įdiegimo.

Pranešėjos: *Nomeda Patackienė* ir *Laura Garbenčiūtė-Bakienė*, Vidaus auditorių asociacijos valdyba.

✓ Panelinė diskusija „Kas yra geras vidaus auditorius finansų įstaigoje“

Diskusijos dalyviai:

Eglė Malinionienė ir *Dovilė Meškauskė* – Lietuvos Bankas Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamento Mokėjimų rinkos priežiūros skyriaus;

Inga Kuktienė, CRO, CAMS, CIA – SME Banko valdybos narė ir Rizikų valdymo departamento direktorė;

Indrė Bruson, ConnectPay vidaus auditorė;

Laura Garbenčiūtė-Bakienė, QIAL, CIA, CRMA, ACCA – Baltic economist vadovė, vidaus audito paslaugos, Vidaus auditorių asociacijos valdyba;

Diskusiją moderuoja: *Nomeda Patackienė* – Vidaus auditorių asociacijos valdybos pirmininkė, vidaus audito paslaugos.

Teisės aktai (vidaus audito funkcija EPĮ/MĮ)

✓ **Finansų įstaigų įstatymo 23 str. 1 d.**

Finansų įstaigos veiklos vidaus kontrolę finansų įstaigoje užtikrina patikima bei tinkamai veikianti vidaus kontrolės sistema **ir nepriklausoma, tinkamai veikianti vidaus audito tarnyba**, kurią gali sudaryti vienas arba keli asmenys.

✓ **Elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymas 28 str. 6 d.**

Elektroninių pinigų įstaiga, kuri yra finansų įmonė, **privalo užtikrinti, kad būtų vykdomos vidaus audito funkcijos**. Elektroninių pinigų įstaiga gali pavesti šias funkcijas atlikti kitam asmeniui. Vidaus audito funkcijų perdavimui netaikomos šio įstatymo 26 straipsnio nuostatos. Detalius vidaus audito funkcijų vykdymo reikalavimus nustato priežiūros institucija.

✓ **Mokėjimo įstaigų įstatymas 22 str. 6d.**

Mokėjimo įstaiga, kuri yra finansų įmonė, privalo užtikrinti, kad būtų vykdomos vidaus audito funkcijos. Mokėjimo įstaiga gali pavesti šias funkcijas atlikti kitam asmeniui. Vidaus audito funkcijų perdavimui netaikomos šio įstatymo 19 straipsnio nuostatos. Detalius vidaus audito funkcijų vykdymo reikalavimus nustato priežiūros institucija.

✓ **Elektroninių pinigų įstaigų ir mokėjimo įstaigų valdymo sistemos ir gautų lėšų apsaugos reikalavimų aprašas (2020-07-23)**

Kaip tinkamai įdiegti vidaus audito funkciją

Vidaus audito funkcijos*

- **Planuoti** vidaus auditą.
- **Atlikti** vidaus auditą.
- **Pateikti** vidaus audito rezultatus.
- **Vykdyti** nustatytų trūkumų šalinimo ir vidaus audito rekomendacijų įgyvendinimo kontrolę.
- Informuoti LB apie nustatytus pažeidimus, kurie kelia grėsmę finansų įstaigos klientų interesams, saugiai ir patikimai finansų įstaigos veiklai.
- Konsultuoti ir vykdyti kitas funkcijas, tačiau užtikrinant vidaus audito funkcijos **nepriklausomumą**.

Vidaus audito funkcijos vykdymas įstaigoje

Vidaus audito funkciją gali vykdyti

- Įstaigos darbuotojas.
- Įstaigos vidaus audito struktūrinis padalinys.
- Kitas asmuo, kuriam įstaiga perdavė vidaus audito funkcijos vykdymą.

SVARBU:

- Apie vidaus audito funkcijos perdavimą informuoti LB iš anksto nereikia (EPEPĮĮ 28 str. 6 d., MĮĮ 22 str. 6 d.).
- Įstaiga negali perduoti vidaus audito funkcijos vykdyti auditu įmonei, su kuria yra sudariusi sutartį dėl finansinių ataskaitų audito.

Vidaus audito funkcijos nepriklausomumo svarba (1)

Vidaus auditoriaus atskaitingumas

Stebėtojų tarybai → jei sudaryta Stebėtojų taryba

Vadybai → jeigu nesudaryta Stebėtojų taryba, tačiau priežiūros funkcijos pavestos valdybai (įstatuose)

Visuotiam akcininkų susirinkimui → jeigu valdybai nepavesta vykdyti priežiūros funkcijų arba valdyba nesudaryta.

Nepriklausomumas*

1100 Standartas. Nepriklausomumas ir objektyvumas.
Vidaus audito veikla turi būti nepriklausoma, o vidaus auditoriai, atlikdami auditą, turi būti objektyvūs.

Nepriklausomumas – tai nepriklausymas nuo sąlygų, kurios kelia grėsmę vidaus auditui nešališkai atlikti vidaus audito funkcijas. Pakankamas nepriklausomumas, kuris būtinas siekiant tinkamai atlikti vidaus auditą, įgyjamas turint tiesioginį ir neribotą priėjimą prie aukščiausių vadovų ir tarybos (valdybos). Turi būti valdomos grėsmės, kylančios konkretaus auditoriaus nepriklausomumui, jo nepriklausomumui atliekant užduotį, ir funkcinio, ir organizacinio lygmeniu.

Vidaus audito funkcijos nepriklausomumo svarba (2)

Vidaus auditoriaus atskaitingumas

Stebėtojų tarybai → jei sudaryta Stebėtojų taryba

Vadybai → jeigu nesudaryta Stebėtojų taryba, tačiau priežiūros funkcijos pavestos valdybai (įstatuose)

Visuotiniam akcininkų susirinkimui → jeigu valdybai nepavesta vykdyti priežiūros funkcijų arba valdyba nesudaryta.

Nepriklausomumas*

1130 – Trukdžiai nepriklausomumui ar objektyvumui
Jei yra arba gali būti kokių nors faktų, trukdančių nepriklausomumui ar objektyvumui, apie tai turi būti pranešta atitinkamoms šalims. Pranešamos informacijos pobūdis priklauso nuo trukdžių pobūdžio.

Trukdžiai nepriklausomumui ir asmeniniam objektyvumui gali būti šie: asmeninių interesų konfliktas, galimybių ribojimas priėti prie dokumentų, naudotis personalo paslaugomis, materialiuoju turto ir finansiniais ištekliais. Trukdžių gali būti ir daugiau.

Vidaus audito nauda ir jo kuriama pridėtinė vertė

Vidaus auditas yra **nepriklausoma, objektyvi**
užtikrinimo ir konsultavimo veikla,
skirta **kurti pridėtinę vertę** organizacijai ir
padėti gerinti jos veiklą.

Vidaus auditas **prisideda** prie organizacijos **tikslų įgyvendinimo, sistemingai ir visapusiškai vertindamas** ir padėdamas gerinti organizacijos valdymo, rizikos valdymo ir kontrolės procesų veiksmingumą.

Užtikrinimo paslaugos – tai vidaus auditoriaus nustatytų faktų objektyvus įvertinimas, siekiant pateikti nuomones ar išvadas dėl subjekto, veiklos, funkcijos, proceso, sistemos ar kitų dalykų.

Vidaus audito veiklos planavimas (1)

1. Identifikuojama sritis, kuri vertinama
2. Rizikos kategorija, pavadinimas, rizikos aprašymas, teisės aktas (reglamentuojantis sritį) jei yra nurodomas
3. Kontrolės sistema (*Control Framework*): Vidaus kontrolės procedūros, politika, procesų aprašymai, gairės, atlikti mokymai, 2'os linijos patikrinimai, ir kt.
4. 1 ir 2 linijų kontrolės: atliktos atitikties / rizikos kontrolės, vertinimai šioje srityje, ir kt.
5. 3 linijos (vidaus audito) atlikti auditai šioje srityje
6. Rizikos valdymas: fiksuojamas priimamas sprendimas Audituoti, Stebėti, Priimti.

1. Pvz. „Kibernetinės saugos valdymas. Mokymai“
2. Pvz., Operacinė rizika, Informacinių ir ryšių technologijų (IRT) rizika, detalus rizikos aprašymas, teisės aktas „IRT ir saugumo rizikos valdymo reikalavimų aprašas, p. 58“
3. Surašomi visa apimtimi
4. Surašomi visi atlikti 2'os linijos patikrinimai, darbai, vertinimai ir kt.
5. Surašomi atlikti auditai
6. Fiksuojamas siūlomas vadovybei sprendimas: pvz., Audituoti, Stebėti, Priimti

Vidaus audito veiklos planavimas (2)

a. Kibernetinės saugos valdymas. Mokymai

Rizikos lygis

Aukštas

Rizikos kategorija / tipas	Rizikos pavadinimas	Rizikos aprašymas	Susijęs strateginis tikslas ar tikslinė sritis	Teisės aktas, jei yra
Nefinansinė / Operacinė rizika	Informacinių ir ryšių technologijų	Siekdama užtikrinti visų darbuotojų ir	Atitiktis įstatymams ir kitiems teisės	IRT ir saugumo rizikos valdymo reikalavimu

Išteklių (pajėgumų) identifikavimas

FTE versus (ar kartu) trečioji šalis?

Kvalifikacijos ir kompetencijos sinergija. Kompleksinis matymas ir vertinimas.

Vidaus audito funkcijos nepriklausomumo svarba (3)

Vidaus auditoriaus nepriklausomumas

- Vidaus audito funkcija – prie pagrindinio stalo, kur priimami sprendimai. Lygiavertis vadovų komandos narys.
- Neriboti prieigos prie informacijos, duomenų, darbuotojų → nežino-nevertina-neatsižvelgia-neįtraukia į vidaus audito veiklos planavimą.
- Ar tikrai paskirtis „sujungti taškus (sritis, veiklas, rizikas)“? *versus* „Identifikuoti taškus (sritis, veiklas, rizikas)“?

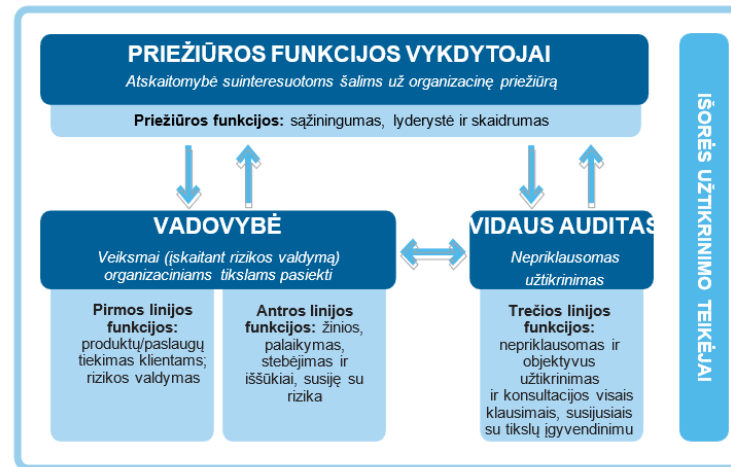
Vidaus audito funkcijos vienas iš esminių pasikirčių.

- Vidaus audito funkcijos prie pagrindinio stalo „atnešami“ klausimai – neretai nepatogūs, paieška į šiuos klausimus ir įgalina įstaigą identifikuoti „taškus“, kurie turi būti sujungti (arba ne).

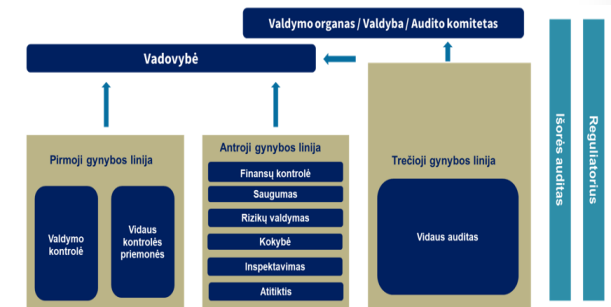
3 Linijų Modelis – >Trijų Linijų gynybos modelis (The Three Lines of Defense Model)

2020 m. Liepos mėn. Tartautinis Vidaus Auditorių Institutas (*The Institute of Internal Auditors, IIA*) pristatė modernizuotą plačiai priimto „*Trijų linijų gynybos modelio*“ variantą, siekiant atspindėti besikeičiantį rizikos valdymo vaidmenį ir paskatinti glaudesnę verslo funkcijų bendradarbiavimą taip, kaip to nepadarė ankstesnis modelis.

Skirta efektyviai **rizikos valdymo** ir **vidaus kontrolės sistemai** – > tai itin reikšminga bet kurios organizacijos veiklos dedamoji dalis.

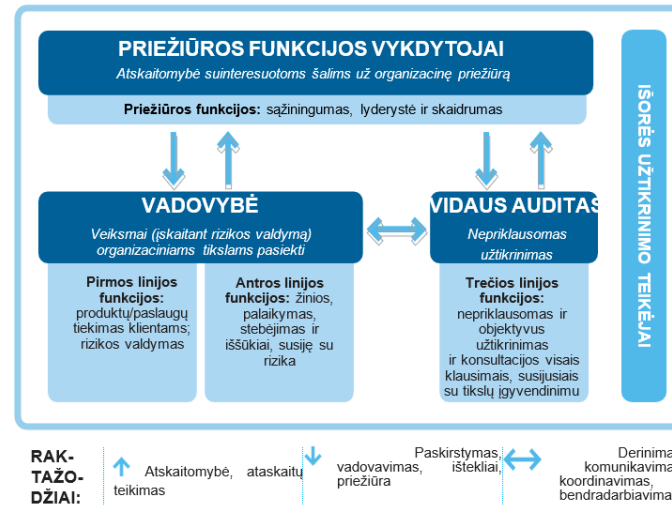

RAK-TAŽO-DŽIAI: ↑ Atskaitomybė, ataskaitų teikimas; ↓ vadovavimas, priežiūra; Paskirstymas, išteklių; Derinimas, komunikavimas, koordinavimas, bendradarbiavimas

3 Linijų Modelis

- Turinys – nebėra žodžio „gynyba“, apibrėžta **suirteresuota šalis**, kitoks termino „linijos“ vartojimas. Pakeistas/ praplėstos vartojimos sąvokos;
- Šeši principai.
- Pirmosios eilės vaidmenys ir apibrėžti.
- Pirmosios ir antrosios eilės vaidmenys gali būti atskirti arba sumaišyti, **tačiau už juos lieka vadovybės atsakomybė.**
- **Kalbama apie funkcijas.**
- **Vidaus auditas yra aiškiau nepriklausomas nuo vadovybės vaidmenų, sprendimų, kišimosi.**
- Apibrėžtos **atskaitomybės linijos**, komunikacijos ir bendradarbiavimo tarp organizacijos darbuotojų svarba.

3 LM modelis pabrėžia, kad „**nepriklausomumas nereiškia izoliacijos**“ ir kad būtina reguliariai sąveikauti tarp vidaus audito ir valdymo, „kad būtų užtikrinta, jog vidaus audito darbas yra aktualus ir suderintas su strateginiais ir operatyviniais organizacijos poreikiais“.

3 LM'e Valdymo organai, vykdomoji valdyba ir vidaus auditas nėra suskirstyti į griežtas linijas ar vaidmenis.

Palyginimui, naujasis modelis suteikia didesnę sklandumą tarp pirmosios ir antrosios linijų, taip pat pabrėžia vidaus audito nepriklausomumą nuo vadovybės, kad užtikrintų, jog vaidmuo „**be kliūčių ir šališkumo planuojant ir atliekant savo darbą, turintis nevaržomą prieigą žmonių, išteklių ir reikalingos informacijos**“

3 Linijų Modelis. Pagrindinės funkcijos 3 Linijų Modelyje

- **Priežiūros funkcijos vykdytojai**
- **Vadovybė**
- **Vidaus auditas**
- **Išorės užtikrinimo tiekėjai**

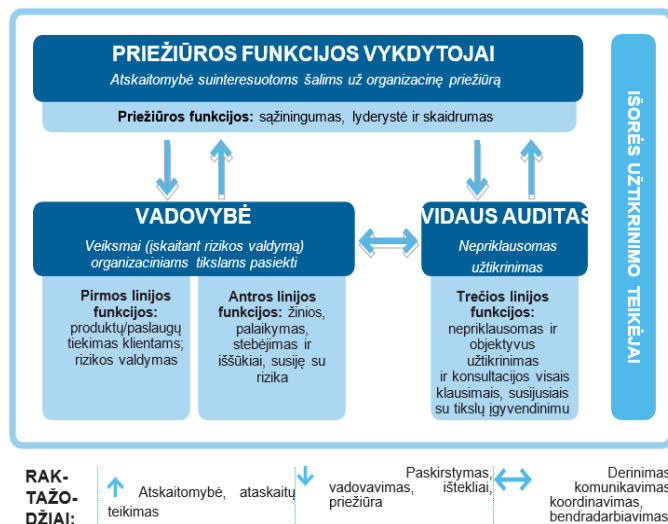
Siekiant organizacinių tikslų vadovybės atsakomybė apima tiek pirmos, tiek antros linijos funkcijas.

Pirmos linijos – funkcijos yra tiesiogiai susijusios su produktų ir (arba) paslaugų teikimu organizacijos klientams ir apima palaikymo funkcijas.

Antros linijos – funkcijos padeda valdant riziką.

Pirmos ir antros linijos funkcijos **gali veikti kartu ir atskirai**.

Trečia linija – vidaus auditas teikia nepriklausomą ir objektyvų organizacijos valdymo ir rizikos valdymo tinkamumo bei veiksmingumo užtikrinimą ir konsultacijas.

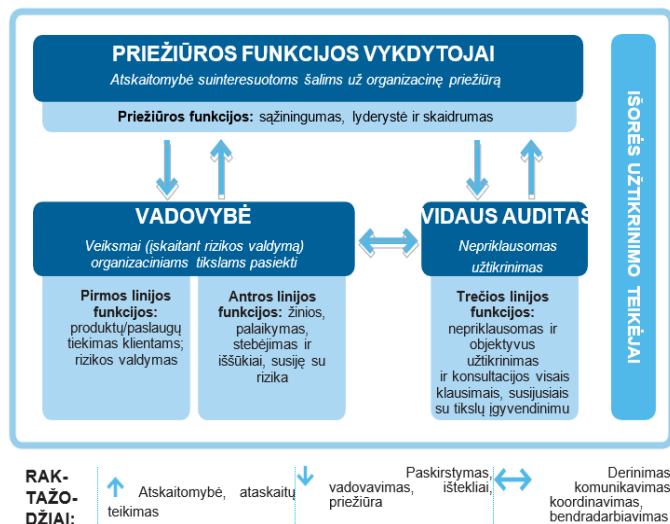

3 Linijų Modelis. Pagrindinės funkcijos 3 Linijų Modelyje

- **Priežiūros funkcijos vykdytojai**
- **Vadovybė**
- **Vidaus auditas**
- **Išorės užtikrinimo tiekėjai**

Vidaus audito **nepriklausomumas** nuo vadovybės atsakomybių yra kritiškas jo objektyvumui, įgalinimui ir patikimumui.

Tai įgyvendinama **per atskaitomybę** priežiūros funkcijos vykdytojams, **suteiktą nevaržomą priėjimą** prie žmonių, **išteklį ir duomenų, reikalingų darbui atlikti**, bei **nešališkumą** ar **vadovybės nesikišimą** į audito paslaugų planavimą ir teikimą.

AČIŪ UŽ DĖMESĮ

Institute of
Internal Auditors

Lithuania

The Institute of
Internal Auditors
Elevating Impact